Modelowanie i identyfikacja

Wykład 1: Modelowanie - układy elektryczne i mechaniczne

Gniewomir Sarbicki

Rozważać będziemy obwody elektryczne zawierające elementy liniowe. Obwody mogą zawierać:

- pojemności - napięcie na końcach jest proporcjonalne i przeciwne do różnicy ładunków na okładkach - całki z prądu ładującego

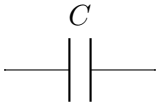

- indukcyjności - napięcie na końcach jest proporcjonalne i przeciwne do pochodnej przepływającego prądu

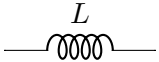

- oporności - napięcie na końcach jest proporcjonalne i przeciwne do przepływającego prądu

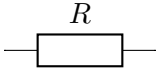

II prawo Kirchoffa

Suma sił elektromotorycznych i spadków napięć w obwodzie zamkniętym jest równa 0.

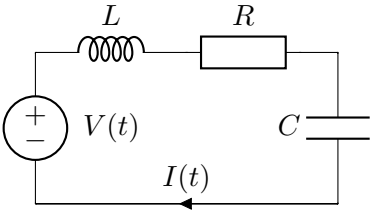

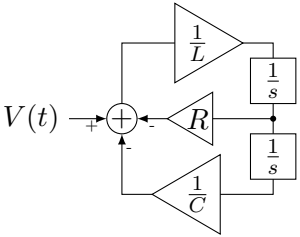

$$V - L\dot{I} - RI - \frac{1}{C}\int I\mathrm{d}t = 0 \qquad (1)$$

I prawo Kirchoffa

Suma prądów wpływających do/wypływających z węzła jest równa 0.

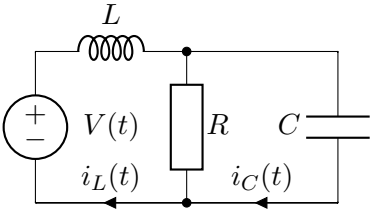

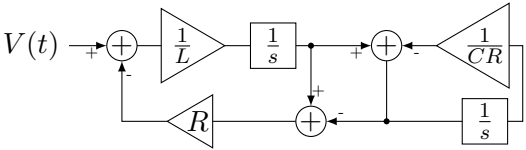

$$\begin{cases} V - L\dot{I}_L - R(I_L - I_C) = 0 \\ R(I_L - I_C) = \frac{1}{C}\int I_C \mathrm{d}t \end{cases} \qquad (2)$$

Rozważać będziemy układy mechaniczne jednowymiarowe. Układy takie mogą składać się z:

- mas
- elementów sprężystych, siła działająca pomiędzy końcami elementu sprężystego jest proporcjonalna i przeciwna do zmiany jego długości.

- elementów tłumiących, siła działająca pomiędzy końcami elementu tłumiącego jest proporcjonalna i przeciwna do różnicy ich prędkości.

Zmiennymi stanu w układzie mechanicznym są przemieszczenia w węzłach łączących elementy i ich pochodne.

Druga zasada dynamiki Newtona (zasada zachowania pędu)

Suma sił działających na masy w układzie (razem z siłami bezwładności) jest równa 0.

Układ izolowany

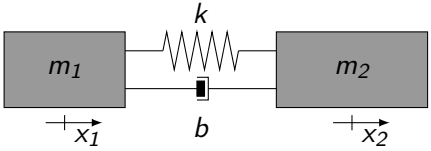

$$m_1\ddot{x}_1 + k(x_1 - x_2) + b(\dot{x}_1 - \dot{x}_2) = 0 \quad (3)$$

$$m_2\ddot{x}_2 + k(x_2 - x_1) + b(\dot{x}_2 - \dot{x}_1) = 0 \quad (4)$$

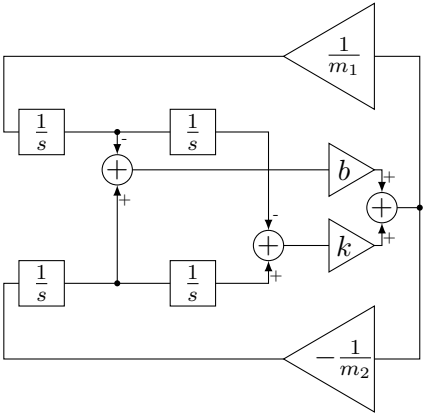

Układ z siłą wymuszającą:

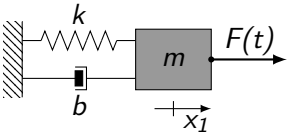

$$m\ddot{x} = -kx - b\dot{x} + F(t) \qquad (5)$$

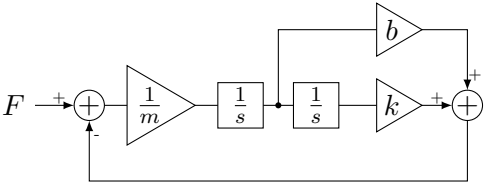

Układ z wymuszeniem kinematycznym:

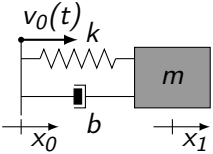

$$m\ddot{x} = -k(x - \int_0^t v_0 \mathrm{d}t) - b(\dot{x} - v_0) \quad (6)$$

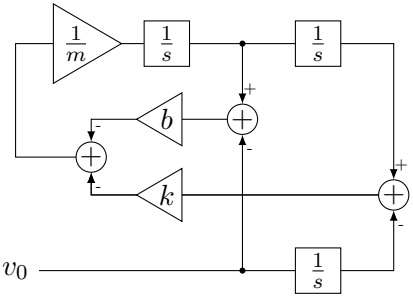

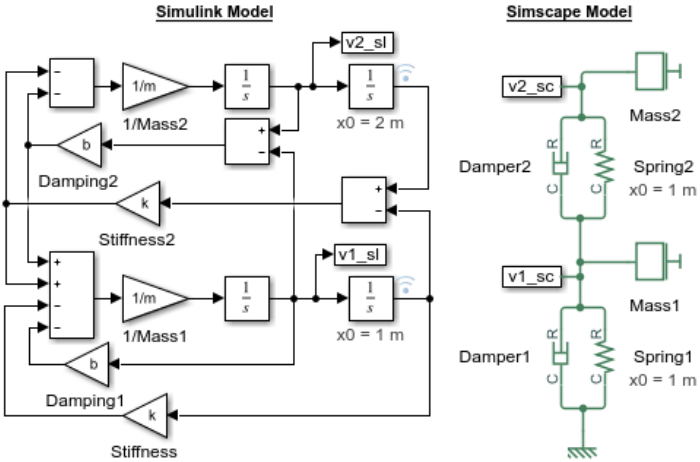

(https://www.mathworks.com/help/physmod/simscape/physical-modeling.html)

Rozważać będziemy układy dynamiczne jednowymiarowe. Układy takie mogą składać się z:

- mas o momentach bezwładności:

- elementów sprężystych, moment siły działający pomiędzy końcami elementu sprężystego jest proporcjonalny i przeciwny do kąta skręcenia elementu.

- elementów tłumiących, moment siły działający pomiędzy końcami elementu tłumiącego jest proporcjonalny i przeciwny do różnicy ich prędkości kątowych.

Zmiennymi stanu w układzie mechanicznym są kąty obrotu węzłów łączących elementy i ich pochodne.

Druga zasada dynamiki Newtona dla ruchu obrotowego

Suma momentów działających na masy w układzie (razem z momentami sił bezwładności) jest równa 0.

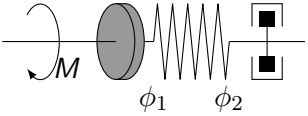

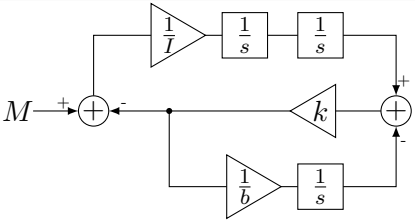

$$I\ddot{\phi}_1 + k(\phi_1 - \phi_2) = M(t) \qquad (7)$$

$$k(\phi_1 - \phi_2) - b(\dot{\phi}_2) = 0 \qquad (8)$$

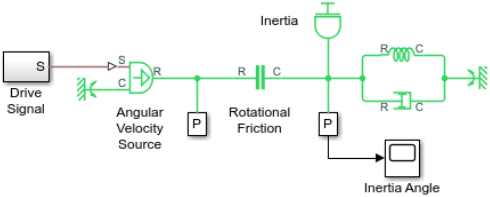
Inertia
S
Drive
Signal
S
C
R
Angular
Velocity
Source
P
R
C
Rotational
Friction
P
R
C
R
C
Inertia Angle

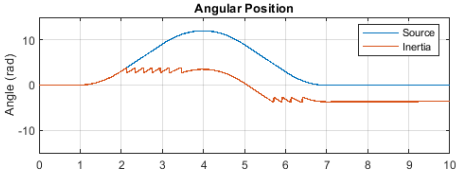
Angular Position
Angle (rad)
10
0
-10
0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
Source
Inertia

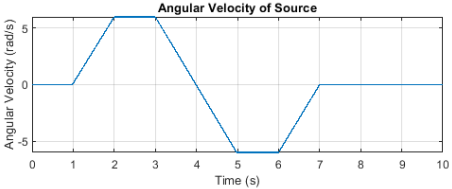
Angular Velocity of Source
Angular Velocity (rad/s)
5
0
-5
0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
Time (s)

Układy elektryczne		Układy. mechaniczne postępowe		Układy mechaniczne obrotowe	
Q	ładunek	x	przesunięcie	ϕ	kąt obrotu
i	prąd	v	prędkość	ω	prędkość kątowa
U	napięcie	F	siła	M	moment siły
L	indukcyjność	m	masa	I	moment bezwładności
R	opór	b	współczynnik tłumienia		
C^{-1}	pojemność$^{-1}$	k	stała sprężystości		
źródło prądowe		wymuszenie kinetyczne			
źródło napięciowe		siła wymuszająca			
transformator idealny		dźwignia		przekładnia	
transformator idealny sumujący		dźwignia sumująca		przekładnia planetarna	
zamknięta pętla		węzeł			
węzeł		zamknięta pętla			
połączenie równoległe		połączenie szeregowe			
połączenie szeregowe		połączenie równoległe			

Cztery ostatnie wiersze - graf obwodu elektrycznego i równoważnego mechanicznego są do siebie dualne.

$$\begin{cases} m_1\ddot{x}_1 + b_1\dot{x}_1 + k_1x_1 + b_2(\dot{x}_1 - \dot{x}_2) = 0 \\ m_2\ddot{x}_2 + k_2x_2 + b_2(\dot{x}_2 - \dot{x}_1) + k_3(x_2 - x_3) = F_2 \\ b_3(\dot{x}_3 - v_0) + k_3(x_3 - x_2) = 0 \end{cases} \tag{9}$$

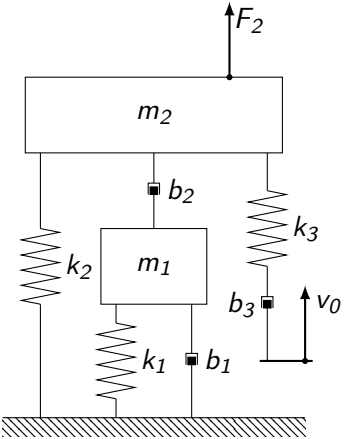

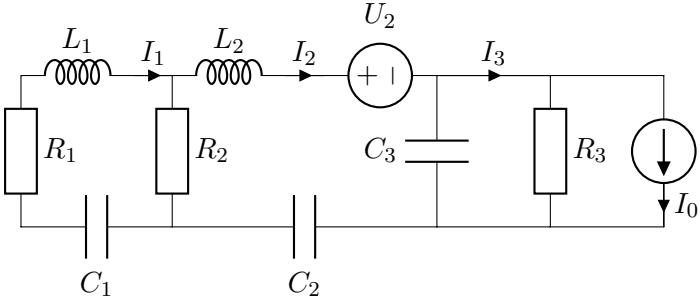

$$\begin{cases} L_1\dot{I}_1 + R_1I_1 + \frac{1}{C_1}\int I_1\mathrm{d}t + R_2(I_1 - I_2) = 0 \\ L_2\dot{I}_2 + \frac{1}{C_2}\int I_2\mathrm{d}t + R_2(I_2 - I_1) + \frac{1}{C_3}\int(I_2 - I_3)\mathrm{d}t = U_2 \\ R_3(I_3 - I_0) + \frac{1}{C_3}\int(I_3 - I_2)\mathrm{d}t = 0 \end{cases} \tag{10}$$

Układ elektryczny równoważny układowi mechanicznemu ludzkiego ucha

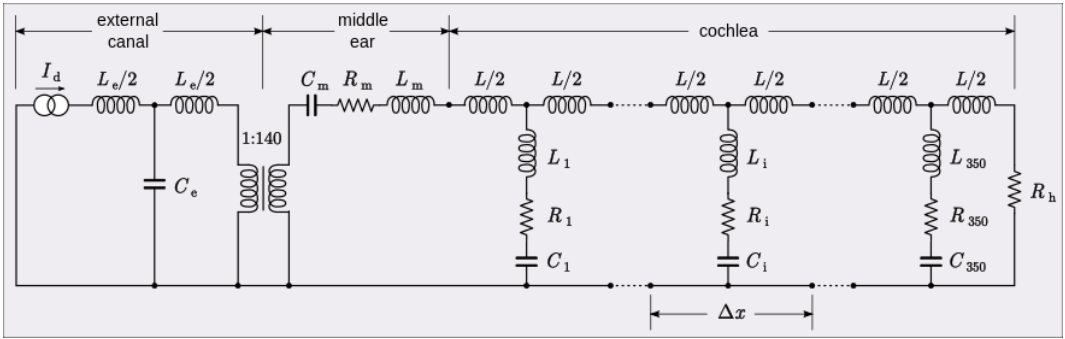

(https://en.wikipedia.org/wiki/Impedance_analogy)